

Ольга ВОЙТЮК

КРЕХІВСЬКИЙ МОНАСТИР: ЧОТИРИ СТОРІЧЧЯ ДУХОВНОСТІ

*Душа стремить увись і вишир,
гріхів скресає крига ...
До Крехова у монастир
веде ця щедра книга.*

Петро Шкраб'юк

Монографія Петра Шкраб'юка – історика, письменника, поета – солідна наукова праця про Крехівський монастир. Особливість книги – гармонійне поєднання поезії, історії та журналістики. Крізь призму історії Крехівського монастиря та Чину Святого Василя Великого автор показує наскільки тісно переплелася історія церкви та українського народу. Запропоноване читачеві видання у творчості автора не випадкове: уже віддавна Петро Шкраб'юк провадить літстудію “Крехівські дзвони”, співпрацює з Василянським Чином. Плідним здобутком цього творчого об'єднання став підготовлений колективний збірник поезій тридцяти василянських авторів “Перед Найвищим Престолом” (2004).

Рецензована книга (Шкраб'юк П. Крехів: дороги земні і небесні. – Львів: Місіонер, 2002. – 412 с.) написана на основі великого архівного матеріалу. Саме він став підставою для опису виникнення на початку XVII ст. неподалік Крехова печерного монастиря. Викладаючи історію 400-літнього буття Крехівського монастиря, автор закінчує її сьогоднішнім. Петро Шкраб'юк описує розквіт монастиря за часів свого засновника Йоїла (1613), його розвій після переходу на Унію (1713), а також занепад у 1770 р., коли під час чуми з цілого монастиря залишився тільки один чернець. Усупереч усьому монастир відроджувався після різноманітних соціальних катастроф: крехівська обитель пережила татарські напади, вбереглася від скасування в часи Австро-Угорської імперії.

Діяльність монастиря була пов'язана з іменами Петра Могили, Богдана Хмельницького, Петра Дорошенка, Івана Мазепи. Найбільшого розквіту монастир зазнав після Добромильської реформи (1882-1904), тут готували високоосвічених, жертвних

душпастирів, місіонерів. У 1888 р. до Василіянського Чину вступив граф Андрей Шептицький. Із цього часу василіяни у Крехові раді були вітати митрополита, саме тут він провів не одну хвилю монашого життя. “Добро з Добромила” – така назва розділу про даний період. Велику монастирську книгозбірню у Крехові відвідували: Василь Григорович-Барський (1724), Іван Франко (1893-1913), Василь Щурат (1906), Іван Огієнко, який завдяки знахідці “Крехівський Апостол” став доктором наук (1931), Іван Крип’якевич, Іларіон Свенціцький.

У травні 1919 р. чернецьку братію з отцями було вивезено в табір Домб’є поблизу Кракова, а безцінні бібліотеку й архів монастиря – до Варшави. 1920 р. польська влада заборонила прощу в Крехові. Однак, як наголошує Петро Шкраб’юк, монастир вистояв. Де ж криється та сила життєдайності? В традиційному поєднанні побожності й любові до рідної землі ченців Василіянського Чину. Підтвердження цього часто знаходимо на сторінках книги.

Загалом монографія “Крехів: дороги земні і небесні” має сім дів-розділів. Це асоціюється із сотворенням Всесвіту. В шостому розділі “У вінці терновім” автор описує діяльність Чину Василіян у часи Другої світової війни, працю в підпіллі, Гулагу, діаспорі. П’ятеро василіян проголошені блаженними священномучениками: владика Йосафат Коциловський, Павло Гойдич, отці Яким Сеньківський, Северіян Бараник та Віталій Байрак. Подарував монастир Україні визначних отців місіонерів, істориків, учених, письменників, видавців: член НТШ Йосафат Скрутень, Роман Лукань, Атанасій Великий, Андрій Трух, Іриней Назарко, француз із Квебеку Йосафат Жан, Юліан Катрій, Теодозій Теофіл Коструба.

Петро Шкраб’юк наголошує, що межі діяльності ЧСВВ географічно охоплювали значні світові простори: п’ять Провінцій (Галицька, Закарпатська, Румунська, Мадярська, Чехо-Словацька) упродовж тривалого часу діяли підпільно, а за океаном розвивалася діяльність інших трьох Провінцій (Американська, Канадська, Бразилійська), а також Містопровінція василіян в Аргентині. Лише 1990 р. УГКЦ була легалізована. З усіх кінців світу на працю в Україну приїхали: з Польщі оо. Теодозій Янків, Андрій Шагала; з Бразилії – Діонісій Ляхович, Тарас Олійник, Августин Діткун, Венедикт Мельник, Василь Зінько; з Аргентини – Доротей Шимчій, Володимир Ковалик, Гавриїл Коропецький... До Крехова 29 серпня того року прибуло 28 кандидатів і два отці – Теодозій Янків та

Дам'ян Каспран. Вони побачили зруйновану обитель і запустіння, але була і зворушлива зустріч місцевих жителів та повернення монастиреві чудодійних ікон.

У тексті книги П. Шкраб'юка введено численні розповіді отців, очевидців діяльності Церкви, зокрема свідчення о. Антонія Масюка про долю чудодійних ікон: св. Миколая, Матері Божої (Верхратської). Автор описує щоденне життя крехівських монахів, їхні обов'язки, розпорядок дня, впорядковану бібліотеку та архів, кухню, сад і квітники, василіянський цвинтар.

Відзначимо також високохудожнє оформлення книги, яке виконав Андрій Кісь, численні архівні фотографії та інші ілюстративні матеріали. Дослідників історії УГКЦ особливо зацікавить описана із хронологічною точністю історія Крехівського монастиря, список ігуменів від початку заснування до 2002 р., перелік молодих священиків-василіян після виходу з підпілля. Завершує працю іменний та географічний покажчик.

Бажаємо, щоб і подальший науковий, поетичний і письменницький доробок Петра Шкраб'юка увінчувався правдивим утвердженням живої віри та любові до джерел нашої духовності.